

nadano 20.10.2020r.

KANCELARIA RADCY PRAWNEGO
MATEUSZ RYNDAK

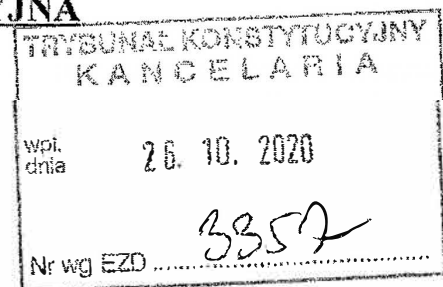
WPIS NR OP-847/2008

Nysa, dnia 14 października 2020r.

DO
TRYBUNAŁU KONSTITUCYJNEGO
AL. SZUCHA 12A
00-918 WARSZAWA

SKARGA KONSTITUCYJNA

Skarżący: A K

reprezentowany przez:
radcę prawnego Mateusza Ryndak
wpisanego na listę radców prawnych prowadzona przez
Okręgową Izbę Radców Prawnych w Opolu pod nr Op-847/2008
adres do doręczeń:
Kancelaria Radcy Prawnego
Mateusz Ryndak
ul. Jagiellońska 20a
48-300 Nysa

- Uczestnicy:**
- 1) Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, adres dla doręczeń: Kancelaria Sejmu ul. Wiejska 4/6/8, 00-902 Warszawa
  - 2) Prokurator Generalny Rzeczypospolitej Polskiej, adres do doręczeń: Prokuratura Generalna, Biuro Spraw Konstytucyjnych, ul. Barska 28/30, 02-315 Warszawa
  - 3) Rzecznik Praw Obywatelskich (o ile zgłoszony zostanie udział w postępowaniu), adres dla doręczeń: Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich, Al. Solidarności 77, 00-960 Warszawa

Przedmiot skargi konstytucyjnej

Działając w imieniu Skarżącego w oparciu o załączone pełnomocnictwo, na podstawie art.79 ust.1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Z 1997 r. Nr 78, poz. 483 ze zm.) oraz art. 33 ust. 1 pkt 1 i art. 77 ust. 1 i nast. ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2016 r., poz. 2072), wnoszę skargę konstytucyjną w sprawie zgodności z Konstytucją RP przepisów:

1) art. 112 ust. 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn. : Dz. U. z 2010r., poz. 594 z późn. zm.)

Zaskarżonemu przepisowi zarzucam niezgodność z przepisami art. 32, art. 45 ust. 1 w zw. z art. 78 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

2) 394² § 1¹ ustawy - Kodeksu postępowania cywilnego (tekst jedn. Dz.u z 2005 r. Nr 13, poz 98 z późn. zm.)

Zaskarżonemu przepisowi zarzucam niezgodność z art. 78 w związku z art. 176 ust 1 oraz art. 45 ust.1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej

Podstawy skargi konstytucyjnej :

1. Skarżący wiąże naruszenie przysługujących mu praw konstytucyjnych z postanowieniem Sądu Okręgowego w O z dnia czerwca 2020 roku , wydanym w sprawie o sygn. akt w przedmiocie oddalenia zażalenia Skarżącego na postanowienie Sądu Okręgowego w O z dnia marca 2020 r. w przedmiocie odrzucenia apelacji Skarżącego od wyroku Sądu Rejonowego w N z dnia października 2019 r. (sygn. akt I).
2. Prawem konstytucyjnym, którego naruszenie Skarżący łączy z wydaniem powyższego orzeczenia, jest gwarantowane Konstytucją RP prawo do sądu w aspekcie rzetelnej i sprawiedliwej procedury oraz zasady równości stron w postępowaniu sądowym, a także prawo zaskarżenia orzeczenia wydanego w pierwszej instancji i prawo do rozpoznania wniesionego przez Skarżącego środka zaskarżenia w postępowaniu sądowym przez sąd drugiej instancji, które to prawa Skarżący wywodzi z art. 32, art. 45 ust. 1 w zw. z art. 78 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.
3. Postanowienie Sądu Okręgowego w O z dnia czerwca 2020 r., poprzez oddalenie zażalenia Skarżącego na postanowienie Sądu Okręgowego w O z dnia marca 2020 r. w przedmiocie odrzucenia apelacji Skarżącego od wyroku Sądu

Rejonowego w N z dnia 8 października 2020 r. prowadzi do naruszenia zagwarantowanego Skarżącemu w Konstytucji RP prawa do równego traktowania strony reprezentowanej przez profesjonalnego pełnomocnika w odniesieniu do możliwości zaskarżenia postanowienia sądu drugiej instancji w przedmiocie oddalenia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych, a w konsekwencji naruszenia prawa równego dostępu do sądu w aspekcie rzetelnej i sprawiedliwej procedury oraz rozpoznania sprawy przez Sąd drugiej instancji przy zastosowaniu zasady równości stron w postępowaniu sądowym (art. 32, art. 45 ust. 1 i art. 78 § 1 Konstytucji RP). Oddalenie zażalenia Skarżącego przez Sąd Okręgowy w O nastąpiło na skutek zastosowania art. 112 ust. 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn. : Dz. U. z 2010 r., poz. 594 z późn. zm.), a wcześniej w oparciu o art. 394² § 1¹ ustawy - Kodeksu postępowania cywilnego. Sąd Okręgowy stanął na stanowisku, iż w sytuacji wniesienia zażalenia na postanowienie oddalające wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych 7 -dniowy termin do opłacenia pisma biegnie od dnia doręczenia stronie postanowienia o oddaleniu wniosku o zwolnienie od kosztów, a nie od doręczenia stronie postanowienia o odrzuceniu zażalenia. Zdaniem Sądu Okręgowego w O termin do opłacenia pisma biegł w przedmiotowej sprawie od doręczenia postanowienia Sądu Okręgowego w O o oddaleniu wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych, a nie od odrzucenia zażalenia na postanowienia sądu albowiem wniesienie zażalenia nie wstrzymuje biegu terminu.

4. Skarżący wyczerpał przysługującą mu drogę prawną, zaś postanowienie Sądu Okręgowego w O z dnia czerwca 2020 r. jest postanowieniem kończącym postępowanie w sprawie, posiadającym cechę prawomocności. Skarżący wniósł apelację od wyroku Sądu Rejonowego w N z dnia października 2019 r. wydanego w sprawie .Apelacja została odrzucona przez Sąd Okręgowy w O postanowieniem z dnia marca 2020 r. wobec przyjęcia, iż została opłacona po terminie, a to z uwagi na stanowisko wyrażone przez Sąd Okręgowy w O , iż dla określenia początku terminu do wniesienia opłaty od apelacji miarodajna była data doręczenia pełnomocnikowi powódki postanowienia o oddaleniu wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych.Skarżący nie zgadzając się ze stanowiskiem Sądu Okręgowego w O wniósł zażalenie na wskazane powyżej orzeczenie. Sąd Okręgowy w O postanowieniem z dnia czerwca 2020 r. oddalił jednak zażalenie Skarżącego. Orzeczenie to jest prawomocne i ostateczne.
5. Skarżący wskazuje sprzeczność z art. 32, art. 45 ust. 1 w zw. z art. 78 Konstytucji RP przepisu art. 112 ust. 3 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, który to przepis legł u podstaw oddalenia zażalenia Skarżącego na postanowienie Sądu Okręgowego w O z dnia marca 2020 w przedmiocie odrzucenia apelacji, a także sprzeczność z art. 78 w związku z zart. 176 ust. 1 oraz art. 45 ust.1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przepisu art. 394² § 1¹ ustawy - Kodeksu postępowania cywilnego w zakresie w jakim nie przewiduje możliwości zażalenia na postanowienie sądu drugiej instancji w przedmiocie zwolnienia od kosztów sądowych.

6. Odpis postanowienia Sądu Okręgowego w O z dnia czerwca 2020 r. w przedmiocie oddalenia zażalenia, doręczony zos a Skarżącemu reprezentowanemu przez radcę prawnego w dniu 20 lipca 2020 r., stąd też należy uznać, że Skarżący zachowała termin do wniesienia skargi, o którym mowa w art. 77 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym

UZASADNIENIE

STAN FAKTYCZNY

Wyrokiem z dnia październik 2019 r. Sąd Rejonowy w N rozpoznając sprawę z powództwa C M przeciwko A K o zapłatę zasądził od pozwanego A K na rzecz powoda C M kwotę euro wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia sierpnia 2018 r. do dnia zapłaty oraz ustawowe odsetki za opóźnienie liczone od kwoty euro od dnia sierpnia 2018 r. do dnia stycznia 2019 r. Jedn ześnie Sąd zasądził na rzecz powoda C M kwotę zł tytułem zwrotu kosztów opłaty sądowej oraz kwotę ytuł zrotu kosz zejjazdu do sądu.

dowód nr 1 : wyrok Sądu Rejonowego w z dnia października 2019 r. r. wraz z uzasadnieniem wydany w sprawie sygn. akt

Skarżący zaskarżył apelacją wyrok Sądu Rejonowego w N z dnia października 2020 r., wnosząc o jego zmianę i oddalenie powództwa w całości. Wraz z apelacją pełnomocnik Skarżącego złożył wniosek o zwolnienie Skarżącego od kosztów sądowych w całości.

dowód 2 : apelacja Skarżącego z dnia listopada 2019 r. wraz z wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych

W dniu grudnia 2019 r. Sąd Okręgowy w O wezwał skarżącego do uzupełnienia braków formalnych wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych. Pismem z dnia 12 grudnia 2019 r. Skarżący uzupełnił braki formalne wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych.

dowód 3 : wezwanie do usunięcia braków formalnych pisma z dnia grudnia 2019 r., pismo z dnia grudnia 2019 r.

Postanowieniem z dnia   grudnia 2019r . Sąd Okręgowy w O
oddalił wniosek Skarżącego w przedmiocie zwolnienia od kosztów sądowych.

dowód 4 : postanowienie Sądu Okręgowego w C   z dnia   grudnia 2019 r.

Skarżący w dniu   stycznia 2020 r., nie zgadzając się ze stanowiskiem Sądu
złożył wniosek o sporządzenie uzasadnienia oraz doręczenie postanowienia wraz z
uzasadnieniem.

dowód 5 : wniosek o sporządzenie uzasadnienia oraz doręczenie postanowienia wraz z
uzasadnieniem z dnia   stycznia 2020 r.

Postanowieniem z dnia   stycznia 2020 r. Sąd Okręgowy w O   oddalił wniosek
o sporządzenie uzasadnienia i doręczenie postanowienia z dnia   grudnia 2019 r. wraz z
uzasadnieniem.

dowód 6 : postanowienie Sądu Okręgowego w C   z dnia   stycznia 2020 r.

W dniu   lutego 2020 r. Skarżący złożył zażalenie na postanowienie o oddaleniu
wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych wskazując, iż dowody przedłożone w toku
postępowania w sposób jednoznaczny wskazują, iż strona powodowa nie jest w stanie uiścić
opłaty od apelacji.

dowód 7 : zażalenie pzwanego na postanowienie o oddaleniu wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych z
dnia   lutego 2020 r.

Postanowieniem z dnia   lutego 2020 r. Sąd Okręgowy w O   odrzucił
zażalenie pozwanego. Zdaniem Sądu postanowienie rozstrzygające wniosek o zwolnienie
od kosztów, wydane przez sąd drugiej instancji nie podlega zaskarżeniu. Postanowienie
doręczone zostało pełnomocnikowi Skarżącego w dniu   marca 2020 r.

dowód 8 : postanowienie Sądu Okręgowego w C   z dnia   lutego 2020 r.

Skarżący w dniu   marca 2020 r. uiścił w całości opłatę sądową od apelacji w
sprawie sygn. akt

dowód 9 : potwierdzenie uiszczenia opłaty sądowej z dnia   marca 2020 r.

Postanowieniem z dnia   marca 2020 r. Sąd Okręgowy w O
odrzucił apelację pozwanego A   K   . W uzasadnieniu Sąd wskazał, iż w określonym
terminie, który upłynął zgodnie z art. 165 § 1 k.p.c. w związku z art. 112 k.c. oraz art. 112

ust.3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w dniu 20 stycznia 2020 r., skoro odpis postanowienia z dnia   grudnia 2019 r. profesjonalny pełnomocnik pozwanego otrzymał w dniu   stycznia 2020 r., strona pozwana nie uiściła należnej w sprawie opłaty sądowej od apelacji, a zatem na podstawie art. 373 § 1 k.p.c. należało postanowić jak na wstępie.

dowód 10: postanowienie Sądu Okręgowego w o   z dnia   marca 2020 r.

Skarżący w dniu   kwietnia 2020 r. złożył zażalenie na postanowienie o odrzuceniu apelacji. Zaskarżonemu postanowieniu zarzucił naruszenie art. 165 § 1 k.p.c. w związku z art. 112 k.c. ust. 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych poprzez przyjęcie, iż termin do uiszczenia opłaty sądowej od apelacji upłynął w dniu   stycznia 2020 r., a więc 7 dni od daty doręczenia postanowienia o oddaleniu wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych, podczas gdy prawidłowa wykładnia art. 112 ust 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych powinna prowadzić do uznania, iż termin do uiszczenia opłaty sądowej upłynął w dniu   marca 2020 r., a więc w terminie 7 dni od daty uprawomocnienia się postanowienia z dnia   grudnia 2019 r.

dowód 11 : zażalenie pozwanego z dnia   kwietnia 2020 r.

Postanowieniem z dnia   czerwca 2020 r. (data doręczenia Skarżącemu 20 lipca 2020 r.) Sąd Okręgowy w O   oddalił zażalenie.

Wskazane powyżej postanowienie zapadło na podstawie art. 112 ust. 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, zgodnie z którym jeżeli pismo podlegające opłacie w wysokości stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu sporu lub wartości przedmiotu zaskarżenia, zostało wniesione przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego i nie zostało opłacone, a wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych złożony przed upływem terminu do opłacenia pisma został oddalony, wówczas tygodniowy termin do opłacenia pisma biegnie od dnia doręczenia stronie postanowienia, a gdy postanowienie zostało wydane na posiedzeniu jawnym – od dnia jego ogłoszenia. Jeżeli jednak o zwolnieniu od kosztów sądowych orzekał sąd pierwszej instancji, a strona wniosła zażalenie w przepisany terminie, termin do opłacenia pisma biegnie od dnia doręczenia stronie postanowienia oddalającego zażalenie.

Sąd Okręgowy w O   - stosując art. 112 ust. 3 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych – uznał, iż termin do uiszczenia opłaty sądowej nie biegł od doręczenia odpisu postanowienia Sądu Okręgowego z dnia   lutego 2020 r., bowiem w przedmiocie wniosku nie orzekał wcześniej jako sąd pierwszej instancji , więc wniesienia zażalenia nie mogło doprowadzić do merytorycznej kontroli orzeczenia ze skutkiem w postaci oddalenia zażalenia, o czym profesjonalny pełnomocnik wiedział. Nie było to bowiem orzeczenie kończące postępowanie, ani nie jest wymienione w art. 394 ² ¹ k.p.c.

dowód 12 : postanowienie Sądu Okręgowego z dnia czerwca 2020 r.

Za stanowiskiem tym przemawiają liczne argumenty, wskazane poniżej.

W sprawie, w której wydane zostało postanowienie Sądu Okręgowego w O z dnia czerwca 2020 r. i z którym to Skarżący wiąże naruszenie przysługujących jego praw konstytucyjnych Sąd przyjął, iż mimo złożenie w przepisany termin zażalenia na postanowienie w przedmiocie oddalenia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych strona zobowiązana była do uiszczenia opłaty sądowej od apelacji już po wydaniu nieprawomocnego postanowienia.

Podstawą do takiego rozstrzygnięcia był art. 112 ust. 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn. : Dz. U. z 2010r., poz. 594 z późn. zm.). Przepis art. 112 tej ustawy stanowi :

1. Zgłoszenie wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych oraz wniesienie środka odwoławczego od postanowienia o odmowie zwolnienia od kosztów sądowych nie wstrzymuje biegu toczącego się postępowania, chyba że chodzi o zwolnienie powoda od kosztów sądowych na skutek wniosku zgłoszonego w pozwie lub przed wytoczeniem powództwa.
2. Jeżeli wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych zgłoszony przed upływem terminu do opłacenia pisma został **prawomocnie oddalony**, przewodniczący wzywa stronę do opłacenia złożonego pisma, na podstawie art. 130 ustawy z dnia 17 listopada 1964r. - Kodeks postępowania cywilnego.
3. Przepisu ust. 2 nie stosuje się, jeżeli pismo podlegające opłacie w wysokości stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu sporu lub wartości przedmiotu zaskarżenia, zostało wniesione przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego. W takim przypadku, jeżeli wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych złożony przed upływem terminu do opłacenia pisma został oddalony, tygodniowy termin do opłacenia pisma biegnie od dnia doręczenia stronie postanowienia, a gdy postanowienie zostało wydane na posiedzeniu jawnym – od dnia jego ogłoszenia. Jeżeli jednak o zwolnieniu od kosztów sądowych orzekł sąd pierwszej instancji, a strona wniosła zażalenie w przepisany termin, termin do opłacenia pisma biegnie od dnia doręczenia stronie postanowienia oddalającego zażalenie, a jeżeli postanowienie sądu drugiej instancji zostało wydane na posiedzeniu jawnym – od dnia jego ogłoszenia.
4. Ponowny wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych, oparty na tych samych okolicznościach, nie ma wpływu na bieg terminu do opłacenia pisma.

Skarżący – domagając się uchylecia orzeczenia o odrzuceniu apelacji – wskazywał, iż językowa wykładnia przepisu art. 112 ust. 3 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych uzasadnia twierdzenie, że ustawodawca nie przewidział w cytowanym przepisie

w jakim terminie należy uiścić opłatę sądową w sytuacji, gdy Sąd w postępowaniu międzyinstancyjnym z przyczyn merytorycznych odrzucił zażalenie na oddalenie wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych. Należy podkreślić, iż Sąd odrzucił zażalenie nie z powodu upływu przepisanej terminu do jego złożenia, a z powodu odmiennej interpretacji znowelizowanego art. 395 kpc. Wykładnia funkcjonalna prowadzi do wniosku, iż w sytuacji wniesienia odrzuconego zażalenia na postanowienie oddalające wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych z przyczyn merytorycznych 7-dniowy termin do opłacenia apelacji biegnie od dnia doręczenia stronie postanowienie odrzucającego zażalenie. Dopiero bowiem po merytorycznym zbadaniu złożonego w terminie zażalenia Sąd jest w stanie ocenić czy wydane wcześniej postanowienie o oddaleniu wniosku jest prawidłowe. Co więcej, strona również może ocenić dopiero po merytorycznym zbadaniu środka zaskarżenia czy jest w stanie uiścić brakującą opłatę. Potwierdza to również działanie Sądu Okręgowego w O , który postanowienie o odrzuceniu apelacji wydał dopiero w dniu marca 2020 r., a więc dopiero po odrzuceniu zażalenia pozwanego. Zgodnie z przyjętym przez Sąd restrykcyjnym i krzywdzącym rozumieniem przepisu art. 112. ust 3 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych Sąd Okręgowy był uprawniony i zobowiązany do odrzucenia apelacji już w dniu stycznia 2020 r.

Zdaniem Skarżącego stanowisko zaprezentowane przez Sąd Okręgowy w O w postanowieniu z dnia czerwca 2020 r. jest niezgodne ze wskazanymi na wstępie wzorcami konstytucyjnymi. Zarzut Skarżącego dotyczy naruszenia przez kwestionowaną regulację, jako zbyt rygorystyczną, konstytucyjnego prawa równego dostępu do sądu w aspekcie rzetelnej i sprawiedliwej procedury oraz zasady równości stron w postępowaniu sądowym i zapewnienia możliwości rozpoznania sprawy i weryfikacji orzeczenia przez sąd drugiej instancji (art. 32, art. 45 ust. 1 i art. § 1 Konstytucji RP).

Do fundamentalnych praw obywatelskich należy prawo do sądu i prawo do ochrony prawnej, pojmowanej jako zapewnienie każdemu możliwości przedstawienia sprawy właściwemu organowi w sposób umożliwiający mu podjęcie decyzji sprawiedliwej, obiektywnej i słusznej. Konstytucja RP w art. 45 zapewnia każdemu prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd.

Zgodnie z przyjętymi poglądami, na prawo to składają się: prawo dostępu do sądu (uruchomienia procedury), prawo do odpowiedniego ukształtowania procedury zgodnie z wymogami sprawiedliwości i jawności oraz prawo do uzyskania wiążącego rozstrzygnięcia. W sądowym postępowaniu cywilnym prawa te realizowane są między innymi poprzez zagwarantowanie równouprawnienia stron, skorelowanego z konstytucyjną zasadą równości, o której mowa w art. 32 Konstytucji RP oraz przez uprawnienie stron do zaskarżenia orzeczeń wydanych w pierwszej instancji. Zasada równości ma przy tym znaczenie szczególne, bowiem strony postępowania cywilnego muszą mieć równe prawa procesowe i jednakową możliwość obrony swych praw i interesów, w tym zgłaszania żądań i wniosków, przedstawiania twierdzeń i dowodów oraz korzystania ze środków zaskarżenia.

W przypadku art. 112 ust. 3 ustawy o kosztach sądowych to zróżnicowanie idzie jednak dalej, ograniczając prawa strony reprezentowanej przez pełnomocnika (a tym samym jej prawa do sądu i rozpatrzenia sprawy przez sąd drugiej instancji) poprzez przyjęcie, iż w przypadku złożenia zażalenia na postanowienie sądu drugiej instancji oddalającego wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych obowiązek uiszczenia opłaty powstaje przed prawomocnym zakończeniem procedury sądowej. Natomiast w wypadku złożenia zażalenia na postanowienie oddalające wniosek o zwolnienie od kosztów wydane przez sąd pierwszej instancji złożenie zażalenia wstrzymuje obowiązek uiszczenia stosownej opłaty do czasu prawomocnego oddalenia zażalenia. Kwestionowana regulacja prowadzi zatem do nierównego traktowania obywateli w tych samych okolicznościach faktycznych i prawnych, w zależności od tego czy ustawodawca zaliczy określony skład sędziowski jako pierwszointancyjny czy jako drugointancyjny. Regulacja ta jak wynika z analizowanej sprawy nie prowadzi do przyspieszenia postępowania, a jedynie narusza prawo do sądu w aspekcie rzetelnej i sprawiedliwej procedury. Zdaniem Skarżącego takie zróżnicowanie nie jest niczym uzasadnione, ma zaś oczywisty wpływ na ograniczenie prawa strony do rozstrzygnięcia sprawy przez sąd i weryfikacji orzeczenia przez sąd instancji wyższej.

W Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej – dla wprowadzenia zakazu naruszenia zasady równego traktowania – użyto w art. 32 ust. 2 wyrażenia „z jakiegokolwiek przyczyny”, co należy rozumieć jako każdą sytuację, która powodowałaby różnicę w traktowaniu osób znajdujących się w tej samej sytuacji. Tak skonstruowane kryterium nie wyklucza oczywiście dopuszczalności ograniczenia równości, ale stan ten nie może mieć znamion działania arbitralnego, a więc nie może naruszać granic wyznaczonych nie tylko w art. 32 Konstytucji RP, a także całego systemu prawnego.

Takie ograniczenie – jeśli ma być wprowadzone – winno zatem uwzględnić podstawowe prawa obywateli, przyznane im przez inne zasady konstytucyjne , w tym zasadę prawa do sądu, a więc do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy przez sąd, w tym weryfikacji wydanego orzeczenia przez sąd drugiej instancji.

Jak wynika z orzecznictwa Trybunału, podstawową treścią zasady równości jest nakaz jednakowego traktowania przedmiotów charakteryzujących się cechą relewantną (istotną). Przywołana wielokrotnie w orzeczeniach Trybunału Konstytucyjnego zasada równości wobec prawa nakazuje identyczne traktowanie wszystkich adresatów norm prawnych znajdujących się w takiej samej lub podobnej sytuacji prawnie relewantnej. Inaczej rzecz ujmując, z zasady równości wynika nakaz równego, czyli jednakowego, traktowania wszystkich adresatów norm prawnych charakteryzujących się w takim samym stopniu tą samą, relewantną cechą, co oznacza zarówno zakaz dyskryminowania, jak i faworyzowania takich osób. Takie ujęcie zasady równości dopuszcza natomiast odmienne traktowanie osób, które takiej cechy nie posiadają. Ustalenie, czy zasada równości rzeczywiście została w konkretnym wypadku naruszona, wymaga zatem określenia kręgu adresatów, do których odnosi się budząca wątpliwości norma prawna.

Natomiast jedną z gwarancji realizacji prawa do sądu jest tzw. prawo pomocy, obejmujące w szczególności zwolnienie od kosztów sądowych; umożliwia dostęp do sądu osobom (podmiotom), które nie są w stanie samodzielnie pokryć (całości) kosztów związanych z prowadzeniem postępowania przed sądem. W każdym przypadku, gdy koszty sądowe mogłyby stanowić rzeczywistą przeszkodę do sądowego rozpoznania sprawy, w tym do rozpoznania jej w drugiej instancji, sąd powinien wydać takie rozstrzygnięcie, które umożliwi stronie wszczęcie lub kontynuację sprawy, pamiętając oczywiście, że zwolnienie od kosztów jest wyjątkiem od zasady odpłatności postępowania sądowego, wprowadzonym w interesie podmiotów słabych ekonomicznie.

W wyroku z 27 maja 2008 r., sygn. SK 57/06 (OTK ZU nr 4/A/2008, poz. 63) Trybunał Konstytucyjny uznał, że:” w rozumieniu art. 45 Konstytucji (...) urzeczywistnienie konstytucyjnych gwarancji prawa do sądu będzie obejmowało wszelkie sytuacje – bez względu na szczegółowe regulacje proceduralne, w których pojawia się konieczność rozstrzygnięcia o prawach danego podmiotu, jednocześnie natura danych stosunków prawnych wyklucza arbitralność rozstrzygnięcia o sytuacji prawnej podmiotu przez drugą stronę stosunku.

W przedmiotowej sprawie postanowienie sądu odmawiające zwolnienia od kosztów, niezawierające (niewymagające) uzasadnienia, wydane w następstwie obowiązywania zaskarżonego przepisu, nie podlega kontroli instancyjnej, co uniemożliwia kwestionowanie kończącego postępowanie postanowienia sądu o odrzuceniu apelacji.

Zasada dwuinstancyjności postępowania sądowego stanowi jeden z istotnych elementów wyznaczających treść prawa do sądu. Wyjaśniając znaczenie tej zasady, Trybunał Konstytucyjny zwracał – z jednej – strony uwagę na dostęp do sądu drugiej instancji, a z drugiej – na odpowiednie ukształtowanie procedury przed tym sądem. W odniesieniu do apelacji Trybunał podkreślał m. in., że „prawo strony do rozpatrzenia sprawy przez sąd II instancji może być naruszone zarówno bezpośrednio (poprzez wyłączenie możliwości wniesienia apelacji), jak i pośrednio (poprzez ustanowienie takich formalnych warunków wniesienia apelacji, które czynność tę czyniłyby nadmiernie utrudnioną)”(wyrok o sygn. P 9/01). W innym orzeczeniu Trybunał stwierdził z kolei, że z punktu widzenia regulacji zawartych w Konstytucji środek zaskarżenia powinien być skuteczny w tym sensie, iż powinien umożliwiać merytoryczne rozstrzygnięcie sprawy w postępowaniu odwoławczym. Gwarancje takie zapewnia postępowanie apelacyjne, a nie zaś – kasacyjne. Dotyczy to w szczególności „możliwości przeprowadzenia postępowania dowodowego” (wyrok z 12 czerwca 2002 r., sygn. P 13/01, OTK ZU nr 4/A/2002, poz. 42, s. 566-567). Zgodnie z orzecznictwem Trybunału, „apelacja powinna gwarantować ponowne, merytoryczne zbadanie sprawy. Osiągnięcie celu tego postępowania nie jest bowiem możliwe, gdy kontrola ograniczy się do prawidłowości zastosowania przepisów przez sąd pierwszej instancji” (wyrok z 13 stycznia 2004 r., sygn. SK 10/03, OTK ZU nr 1/A/2004, poz. 2, s.59).

W sprawie o sygn. SK 21/05 Trybunał Konstytucyjny, rozwijając dotychczasowe orzecznictwo, stwierdził, że konstytucyjne standardy prawa do sądu wyznaczone przez art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji dotyczą zarówno postępowania przed sądem pierwszej jak i drugiej instancji. Tym niemniej regulacje dotyczące postępowania sądowego w drugiej instancji muszą uwzględnić specyfikę tego postępowania.

Konstytucyjna zasada dwuinstancyjności postępowania sądowego zakłada w szczególności:

- a) dostęp do sądu drugiej instancji, a co za tym idzie – przyznanie stronom odpowiednich środków zaskarżenia;
- b) powierzenie rozpoznania sprawy w drugiej instancji – co do zasady – sądowi wyższego szczebla, a w konsekwencji nadanie środkowi zaskarżenia charakteru dewolutywnego;
- c) odpowiednie ukształtowanie procedury przed sądem drugiej instancji, tak aby sąd ten mógł wszechstronnie zbadać rozpoznawaną sprawę i wydać rozstrzygnięcie merytoryczne.

Ustawodawca ma pewien zakres swobody regulacyjnej przy normowaniu postępowania przed sądem drugiej instancji, jednakże w sytuacjach objętych zakresem gwarancji określonych w art. 176 ust. 1 Konstytucji ustawa nie może całkowicie zamykać dostępu do sądu drugiej instancji ani też ustanawiać nieuzasadnionych ograniczeń, które nie odpowiadały by wymogom określonym w art. 31 ust. 3 Konstytucji (sygn. SK 21/05).

W sprawie stanowiącej przesłankę wniesienia skargi konstytucyjnej skarżący kwestionuje zgodność art. 394 k.p.c. z konstytucyjnym prawem do zaskarżenia orzeczeń (art. 78 Konstytucji) oraz zasadą dwuinstancyjności postępowania sądowego (art. 176 ust. 1 Konstytucji).

Bezwzględnie orzeczenie w przedmiocie zwolnienia kosztów postępowania w zakresie, w którym jest pierwszym orzeczeniem, powinno podlegać kontroli instancyjnej jako orzeczenie sądowe objęte dyspozycją art. 176 ust. 1 Konstytucji, w myśl której postępowanie sądowe „jest conajmniej dwuinstancyjne”.

Zwrócić należy uwagę, że literalne ujęcie dyspozycji art. 176 ust. 1 Konstytucji ma postać dyrektywy generalnej i dotyczy ogółu (całej klasy) postępowań sądowych, bez konstytucyjnego rozróżnienia, czy postępowanie sądowe (i zapadające w nich orzeczenia) odnoszą się do rozstrzygnięcia o meritum sprawy sądowej czy też dotyczą rozstrzygnięcia (orzekania) o kosztach postępowania.

W odróżnieniu od bardziej ogólnego – bo odnoszącego się do różnego typu postępowań przed organami władzy publicznej – art. 78 Konstytucji, unormowanie art. 176

ust. 1 Konstytucji nie zawiera zwrot "wyjątki od tej zasady określa ustawa". W tej sytuacji z brzmienia art. 176 ust 1 Konstytucji wynika silne domniemanie dwuinstancyjności postępowania i orzekania w postępowaniu sądowym, z czego nie zostało wyłączone orzekanie o kosztach postępowania. Dopuszczalność ustawowego ustanowienia wyjątków od zasady zaskarżenia orzeczeń pierwszoinstancyjnych przewidziana została w art. 78 ust. 2 Konstytucji, nie dotyczy ona jednak postępowań sądowych, objętych dyspozycją art. 176 ust. 1 Konstytucji (jako *lex specialis*) w porównaniu z art. 78 Konstytucji.

Jeśli zatem art. 393¹⁸§ 2 k.p.c. w utrwalonej praktyce sądowej powołany jest jako podstawa oddalenia zażaleń na postanowienia o kosztach postępowania wydane jako pierwsze w danym zakresie przez sądy drugiej instancji, to zakwestionowany przepis pozostaje w kolizji z unormowaniem art. 176 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 78 Konstytucji.

Z tych też względów przyjąć należy niezgodność art. 394² § 1¹ ustawy - Kodeksu postępowania cywilnego - w zakresie, w jakim wyłącza możliwość wniesienia zażalenia na postanowienie w przedmiocie odmowy zwolnienia od kosztów sądowych wydane przez sąd drugiej instancji – z art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej

RADCA PRAWNY
Mateusz Ryndak

W załączeniu:

- pełnomocnictwo,*
- dowód uiszczenia opłaty skarbowej od pełnomocnictwa,*
- dowody wskazane w uzasadnieniu- szt12*
- odpis skargi wraz z załącznikami szt. 5*